

एतदेवशास्त्रप्रतिपाद्यं वस्तुन च्चमित्याह यथावदिति बोध्यं बोधयितुं योग्यं अन्वर्थनमानं शिष्यं विद्यामयं अत्यौत्कंठ्येन विद्यार्थित्वात् विद्यामयं दृष्ट्वा ज्ञात्वा कीर्तितं ब्रह्म विद्वद्ब्रह्मैव भवतीति श्रुतेः परमात्मविच्चाद्योगि
नः परमात्मान इति दर्शयितुं परमात्मभिरिति तद्विशेषणं ॥ १८ ॥ उपसंहरति एवमिति विस्तारसंक्षेपौ सृष्टिप्रलयौ उक्ताविति शेषः ब्रह्माव्यक्ते प्रणवप्रत्यगालानौ उपायोपेयौ पुनः पुनर्युगसहस्रांतरा त्रिसृष्टयैवाह

यथावल्कीर्तितं सम्यगेवमेतदसंशयं ॥ बोध्यं विद्यामयं हृद्वायोगिभिः परमात्मभिः ॥ १८ ॥ एवं विस्तारसंक्षेपौ ब्रह्माव्यक्ते पुनः पुनः ॥ युगसाहस्यो रादावहो रात्रस्तथैव च ॥ १९ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि शुकानुप्रश्ने चतुस्त्रिंशदधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २३४ ॥

व्यास उवाच भूतग्रामे नियुक्तं यत्तदेतत्कीर्तितं मया ॥ ब्राह्मणस्य तु यत्कृत्यं तत्ते वक्ष्यामि तच्छृणु ॥ १ ॥ जातकर्म प्रभृत्यस्य कर्मणां दक्षिणावतां ॥ क्रियास्या दासमावृत्तेराचार्ये वेदपारगे ॥ २ ॥ अधीत्य वेदानखिलान् गुरुशुश्रूषणे रतः ॥ गुरुणामनृणो भूत्वासमावर्तत यज्ञवित् ॥ ३ ॥ आचार्येणाभ्यनुज्ञातश्चतुर्णामेक माश्रमं ॥ आविमोक्षाच्छरीरस्य सो वतिष्ठेद्यथाविधि ॥ ४ ॥ प्रजासर्गेण दारैश्च ब्रह्मचर्येण वा पुनः ॥ वने गुरुसकाशे वा यतिधर्मेण वा पुनः ॥ ५ ॥ गृहस्थस्त्वेषध र्माणां सर्वेषां मूलमुच्यते ॥ यत्र पक्ककषायो हि दांतः सर्वत्र सिध्यति ॥ ६ ॥ प्रजावान् श्रोत्रियो यज्वामुक्त एव ऋणैस्त्रिभिः ॥ अथान्यानां श्रमान्यश्चात्पूतोगच्छेत कर्मभिः ॥ ७ ॥ यत्पृथिव्यां पुण्यतमं विद्यात्स्थानं तदा वसेत् ॥ यते ततस्मिन्प्राप्य गंतुं यशसि चोत्तमे ॥ ८ ॥ तपसा वा सुमहता विद्यानां पारणेन वा ॥ इज्यया वा प्रदानैर्वा विप्राणां वर्धते यशः ॥ ९ ॥ यावदस्य भवत्यस्मिन्कीर्तिलोकियशस्करी ॥ तावत्पुण्यकृतौ लोका नन्तान्पुरुषो भुते ॥ १० ॥ अध्यापयेदधीयीतया जयेत यजेत वा ॥ न वृथा प्रतिगृहीयान्न च दद्यात्कथंचन ॥ ११ ॥ याज्यतः शिष्यतो वापि कन्याया वा धनं महत् ॥ यदा गच्छेद्यजेद्दानैर्कोऽभीयात्कथंचन ॥ १२ ॥ गृहमावसतो ह्यस्य नान्यत्तीर्थं प्रतिग्रहात् ॥ देवर्षिपितृगुरुर्वर्धयद्वा तु रबुभुक्षतां ॥ १३ ॥ अंतर्हितारितसानां यथाशक्ति बुभुक्षतां ॥ द्रव्याणामतिशक्त्या पि देयमेषां कृतादपि ॥ १४ ॥ अर्हतामनुरूपाणां नादेयं त्यस्ति किंचन ॥ उच्चैः श्रवसमप्यश्वं प्रापणीयं सतां विदुः ॥ १५ ॥

श्रद्ध ॥ १९ ॥ इति शांति ॥ मोक्ष ॥ नै ॥ भा ॥ चतुस्त्रिंशदधिकद्विंशततमोऽध्यायः ॥ २३४ ॥ ॥ ७३ ॥ अस्यैवार्थस्यैवाध्यायविस्तरेण सांख्ययोगौ विवक्ष्यंस्तदधिकारिणं निरूपयत्यध्यायद्वयेन भूतभावे नियुक्तं यदित्यादिना ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥